

УНІВЕРСАЛІЗМ У ХЛІБОРОБСКІЙ ІДЕОЛЬОГІ

(ЛІСТ * * * ДО ПРОФ. ЯВОРСЬКОГО).

ПРАГА 1926 р.
Накладом „Український Стяг“.

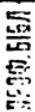
УНІВЕРСАЛІЗМ У ХЛІБОРОБСКІЙ ІДЕОЛЬОГІЇ

(ЛІСТ * * * ДО ПРОФ. ЯВОРСЬКОГО).

(Переклав Євген Томашівський)

УКРАЇНСЬКА РЕАЛ. ГІМН. В МОДРЯНАХ

Inv. ....

Sign. ....

UKRAJINSKÉ REÁL. GYM. V MODRANECH.

ПРАГА 1926 р.
Накладом „Український Стяг“.

* * *

В ч. 99 і 100 за рік 1926 в краківській газеті „Час“, органі польських консерватистів — „станчиків“, один з представників цих консерватистів проф. Яворський, помістив од себе листа, писаного до нього одним українським політиком. Редакція „Часу“ до цього листа дала такий вступ:

„Проф. Яворський одержав від одного зі своїх бувших учнів нині консервативного українського політика; листа з усіх сторін гідного уваги. Поміщуємо його, підкреслюючи, що в цілій дискусії залишаємо авторам цілковиту свободу, собі ж застерігаємо лише право при кінці висловити свій погляд.“.

Організація „Український Стяг“, що має своїм завданням ширити хліборобсько-державницьку ідеологію вважає потрібним подати дословний переклад цього листа тому, що він розвиває засади ідей, якій служить „Український Стяг“.

„Український Стяг“.

* * *

ВИСОКОШАНОВНИЙ ПАНЕ ПРОФЕСОРЕ!

В цінній Вашій статті „Дискусія про ідею“ було порушене незмірно важне питання хліборобської ідеольгії. Гадаю, що це питання має значіння не лише внутрішньо-національне. Від перемоги чи поразки хліборобської ідеольгії в даному народі залежить його відношення до народів сусідніх і навпаки. Крім того думаю, що це питання з огляду на могутність сил, які хліборобську ідеольгію намагаються знищити, не може бути розвязане лише в одній країні, без співділання зусиль, роблених в цім самім напрямку в інших країнах. Це спонукало мене написати кілька слів з метою представити Вам, Високошановний Пане Професоре, погляди на це питання так, як вони уложилися серед українських хліборобських сфер.

На вступі зазначаю, що погляди ці формулюю лише в найзагальніших рисах. Докладніше вони трактовані в Видавництві — „Хліборобська Україна“, що виходить у Відні, як неперіодичний орган емігрантів хліборобів з України.

Яке місце в сучасній повоєнній Європі займає хліборобська ідеольгія? Чим ріжниться вона зasadничо від інших ідеольгій? Хто ідеольгію хліборобську і інші ідеольгії в сучасній Європі репрезентує? Яке є відношення репрезентантів хліборобської ідеольгії до репрезентантів інших ідеольгій? врешті — які потрібні внутрішні й зовнішні умови для перемоги хліборобської ідеольгії в даній країні? — Ось, на мій

погляд, основні частини, що складають цілість, порушеного Вами, Високошановний Пане Професоре, питання?

Чи є комунізм хліборобською ідеольгією? Чи є хліборобською ідеольгією противоставляємий комунізмові „буржуазний“ міщанський лібералізм, або інтелігенський так само як комунізм, лише не соціалістичний, а націоналістичний фашизм? Очевидно — ні. Сили, правлячі сьогодня Європою — одна на Сході, друга на Заході — з хліборобською ідеольгією не мають нічого спільного. Хліборобська ідеольгія займає сьогодня в Європі положення ідеольгії переможеної, позбавленої впливу й значіння. А позбавлена впливу й значіння хліборобська ідеольгія тому, що її змістом своїм і формами політичними, в яких той зміст вираз свій знаходить, ріжниться вона засадничо від пануючих сьогодня ідеольгій не хліборобських.

Передусім, як то Ви, Високошановний Пане Професоре, слушно в своїй статті підкresлили, зasadничею рисою хліборобської ідеольгії є іраціоналізм. Іраціоналізм же цілковито чужий способові думання в рівній мірі як сучасного Західно-Європейського ліберала міщанина, так і борючогося з ним за владу інтелігента або півінтелігента комуніста чи фашиста. Хлібороб, співпрацюючи й співжиючи з природою, має виразне почуття ріжності й ієрархії всесвіту та присутності у всесвіті невідомих сил, які людина своїм розумом може відчувати, але керувати якими не в стані. Для сучасного „змашинізованого“, коли так можна висловитися — міщанина, й для по-родженого цією міщанською машиною комуніста чи фашиста, ієрархія й ріжність річей та вартостей не існує. Весь світ, а передусім людина, уявляється їхньому думанню в образі однакових, що до свого змісту цифр, з яких розум людський може й повинен

творити довільні комбінації. Звідциль іраціональна, метафізична релігійність і віра в Бога у хлібороба; звідциль раціоналістична вільнодумність і безрелігійність сучасного міщанина; звідциль фанатична в пепереконанню про свою раціоналістичну, діялектичну „правду“, матеріалістична теорія комунізму, й така сама, тільки на націоналізм перелицьована теорія фашизму. Звідциль врешті заміна релігії й церкви, так в сферах „буржуазних“, як в „пролетарських“ і „фашистських“ новітньою магією: вірою в божеську все-можутність людського розуму й його чудотворців, що засідають чи то в масонських ложах і Лізі Народів, чи в третім інтернаціоналі й комуністичних „ячейках“, чи врешті в фашизмі.

Далі хлібороб звязаний з землею; він найвидатніший представник типу людини осілої. Сучасна культура міщанська, машинова, всі пута осіlosti ницить. Європейська людність, що раз швидче переходить в стан кочовничий, в стан вічного пресекочування з одного міста до другого, з села до фабрики, з одної фабрики до другої і т. д. В ідеольогії комунізму й фашизму це кочовництво знаходить своє освячення й найвищий вираз. Звідциль зникаючі сьогодня, поняття Землі—Батьківщини й патріотизму хлібороба. Звідциль пануючий сьогодня міщанський, на ліберальній формулі „самоозначення“ опертий, націоналізм, який поняття нації ототожнює з поняттям екстериторіальної акційної спілки, що має свої філії, свої „меншості“ в ріжних землях. Звідциль врешті, загортаючі що раз ширші круги, комунізм і фашизм, що організують ввойовничі орди, одірвані од землі маси, споюють їх залишною дисципліною терору, побуджують фанатизмом класової чи національної зненависті й кидають на збурення або підбій останків культури хліборобської осілої.

Міщанин для своїх, від природи одірваних, спеціалізацій гандльових, промислових, фінансових чи вре-

шті розумових, вимагає як найширшої політичної свободи. Інтелігент комуніст чи фашист для опанування й проводу сучасних орд мусить душити всяку політичну свободу. Хлібороб і культура хліборобська, займають середину між цими двома протилежними бігурами. Тяжка боротьба хлібороба з природою вимагає поступу, дисципліни, організації; але при цім не може обійтись вона без індівідуальної свободи. Звідціль сучасні „буржуазні“ республіки, що являються виразом вибувшого лібералізму міщанства. Звідціль комуністичні чи фашиські диктатури революційної інтелігенції, що являються виразом фанатичної нетолерантності людей, живучих з демагогії та гіпнотизування юрби. Звідціль врешті сучасні хитання хлібороба між анархією перших і деспотизмом других, коло втраченого власного пункту рівноваги, яким була для хліборобської ідеольгії правова, обмежуюча надмірну свободу та сама правою обмежена, оперта на лицарському, але продукуючому осілому хліборобському елементі — монархія.

Ідеольгію лібералізму, ідеольгію остаточно перемішої сьогодня по великій війні, демократії представляє міщанство, що керує сучасною капіталістичною машиновою культурою. Противостоять йому комунізм і фашизм, що керуються нічого непродукуючою, занятою виключно політикою та реформуванням світа, революційною інтелігенцією та півінтелігенцією.

Елементи непродукуючі, не осілі, що знаходяться в кожному суспільстві, абсорбувалися давніше в суспільствах осілих посідаючих хліборобську ідеольгію, або організацією державною, чи то як постійне наємне військо, чи як державні урядовці, або ж організацією церковною, як духовенство та залежні від духовенства вільні професії. В карбах удержувалися ці елементи сильним консерватизмом хліборобських суспільств і універсалістичними все обовязуючими до-

матами тогочасної монархичної й тогочасної могутньої організації церковної. Сучасні суспільства, зреволюціонізовані від гори до низу вільнодумною ідеольгією міщанства, одірвані від землі, позбавлені всеобовязуючих догматів а рівно ж і інституцій консервативних: суспільних і політичних, а тому позбавлені гальм і внутрішньої дисципліни, являються найсприятливішим ґрунтом для революційних змагань елементів непродукуючих, не осілих, кочовничих. Тип, що був давнійше фанатичним ченцем, якого в карбах удержувала церква, сьогодня став комуністичним агітатором, позбавленим всяких стримуючих зasad. Давній клерк і скрибент, залежний давніше від влади свіцької чи духовної, сьогодня, як „незалежний“ редактор вулишних часописів, марить про свою власну диктатуру „з волі народу“, за представника якого він себе уважає. Давній кондотер і урядовець слухняні слуги монарха, сьогодня самі хотять самовладно правити державою. І всі вони, під гаслом комунізму чи фашизму, звертаються сьогодня проти правлячих парламентів боязкої й спекулянтської „буржуазії“, яка ці елементи неосілі, бурхливі, сама своєю ліберальною ідеольгією і своєю республікансько-демократичною системою правління визволила зі всяких моральних і політичних пут.

Хто ж супроти оцих двох сил, що змагаються сьогодня між собою за владу, репрезентує хліборобську ідеольгію? Адже ж хлібороби, як верства, зайнята органічною продукцією, творять більшість у всіх майже європейських країнах. Чому ж ідеольгія цієї верстви відограє в життю сучасної Європи чим раз меншу ролю? Чому в республіках „буржуазних“ репрезентують хліборобів ріжні міщанські, менш чи більш демократичні партії, а в комуністичних або фашиських диктатурах хліборобам залишена виключно роля кормителів самовладно правлячих державою, ін-

телігентів в мундурах, або без мундурів. Значить не відсоток хліборобської людності, а щось інше — рішає про таке чи інше відношення представників хліборобської ідеольгії до представників ідеольгії інших. Україна наприклад, є країною найбільш хліборобською в Європі, а править сьогодня її більшою частиною не хліборобська комуністична охлократія, подібно як хліборобською рівнож Польщею править не хліборобська міщанська демократія.

Перемогу маси хліборобської, як і всякої іншої маси, вирішує присутність серед неї провідників: людей що посідають спільні риси й спільні і раціональні хотіння з масою, але відріжняються від неї більшою активністю, більшою жадобою влади, та що за цим іде — більшою здібністю до боротьби, ризику і самопосвяти. Чи ідеологія комунізму одігравала б сьогодня яку небудь роль, коли б існував тільки сам т.зв. „пролетаріят“, позбавлений своїх інтелігентських провідників? Посідаючи з цим пролетаріатом спільні риси й хотіння, одірвана, як і він, від землі, дому й власності, революційна міська інтелігенція усвідомила ці спільні риси й хотіння в формі комуністичної ідеольгії, й дала цю ідеольгію та відповідну організацію масам. Допіру якіна сила провідників, сполучена з кількісною силою мас, запевнила перемогу комуністичній ідеольгії на Сході й зробила з цієї ідеольгії силу активну на Заході. Хто потрафить усвідомити сьогодня в формі хліборобської ідеольгії риси і раціональні хотіння хліборобської маси? Хто, посідаючи спільні з цією масою риси й хотіння, потрафить дати провід і організацію її кількісній силі: поведе її з собою до перемоги своєю силою якіною, своєю відвагою й самопосвятою?

Давніше провідниками хліборобської маси була шляхта. Звязана з цією масою одинаковими рисами й хотіннями осілого хлібороба, відріжнялася шляхта сво-

їм войовничим характером лицарства. І доки була вона хліборобами й лицарством, доки сповнювала вона свій обовязок оборони й організації хліборобських мас, і доки ці маси її авторитет, її провід, завдяки її якісній вартості, визнавали, доти панувала серед народів ідеольгія хліборобська, принята й міщанством і інтелігенцією-тогочасними.

Упадок лицарськості й упадок хліборобського духа серед шляхти позбавили її характеру провідників. Перевернувшись з лицарів на верству багатих селян „общарників“, і засвоївши собі цілковиту чужу хліборобам ідеольгію переможного від часу французької революції міщанства, верства шляхецька утратила рацію існування. „Аграрні реформи“, переведені сьогодня в ріжних Європейських країнах правлючим ліберальним міщанством або революційною інтелігенцією, — це останній етап усування дотогочасних провідників хліборобських мас — провідників які втратили свою здатність до проводу. І, як це звичайно в таких випадках буває, фермент, що повстав серед хліборобських мас, позбавлених свого власного, органічного проводу, потрафили для своїх власних цілей, використати провідники верств інших, ще хліборобських. Селянин став сьогодня пасивним „виборчим знаряддям“ в руках міщанства або сліпою, руйнуючою силою, що служить „гарматним мясом“, в революційних підприємствах комунізму й фашизму.

Вимірання провідників давніх і брак нових — це сумна фаза розвитку, яку ми, хлібороби, в усіх європейських країнах тепер переживаємо. І майбутнє наше залежить від того, чи відродяться й стануть знову до проводу здатні, ідеольгічно не здегенеровані, останки давньої шляхти й чи прилучаться до цих останків провідники нові: з землею й хліборобством органічно звязані, але посідаючі, крім виключно хліборобських рис самолюбного Феллаха, необхідні для провідни-

ків риси лицарські, передусім же здібність до дисципліни витривалості й самопосвяти в боротьбі.

Першою умовою, необхідною для народження такої верстви провідників хліборобських мас, є усвідомлення духа й завдань хліборобства; є — як то Ви, Високошановний Пане Професоре слушно зауважили — витворювання хліборобської ідеольгії, тими очевидно що зберегли органічний звязок з хліборобством і його духом. Бо доля окремих груп і народів передусім вирішується в царині духа. Хлібороби, які приймають ідеольгію міщанства або фашиської чи комуністичної інтелігенції, вчиняють, як хлібороби, самогубство. В першому й другому випадках жде їх доля офірних козлів в руках ріжких „народових демократій“, або націоналістичних чи комуністичних орд. Тільки усвідомлення собі своєї духової окремішності і своїх власних цілей, і тільки належний вибір засобів, що ведуть до реалізації цих цілей, може спричинитися до витворення в даній країні верстви, яка буде в стані зорганізувати хліборобську масу й таким чином запевнити хліборобській ідеольгії перемогу серед даного народу.

При виборі засобів ділання представники хліборобської ідеольгії повинні мати завше на увазі меншу політичну здібність хліборобських мас, в порівнянні з міщанством, що посідає більшу здібність до політичної організації завдяки своєму скученню, способові життя й продукції, і в порівнянні з т. зв. „пролетаріятом“, який з натури є успособлений до сполучення в жадобі влади й здобичі громади. Ця політична нездібність, цей вроджений анархізм селянських мас, дається опанувати й вирівняти на їх користь лише надзвичайно сильною організацією й політичною дисципліною їхніх провідників.

Приклад давньої Польської Річи Посполитої магнатсько-шляхецької — і приклад давньої Річи Пос-

політої Української шляхетсько-козацької вчать, що країни хліборобські з недоброю анархичною організацією провідної верстви, як окремі державні організми не можуть вдергатися. Отже неминучу політичну катастрофу викликали б для хліборобської Польщі й хліборобської України ті провідники хліборобських мас, які організацію свою захотіли б оперти на республіканських основах. Бо кожна республіка, оперта завше на необмеженій свободі правлячих, хліборобську верству, по природі своїй нахилену до політичної анархії, роскладає й деморалізує. Множество селянських „партій“ або як у нас на Україні „отаманів“ без жалю взаємно себе поборюючих і своєю анархією руйнуючих державу — це в наш час єдиний наслідок республіканського способу організації хліборобських мас.

Так само не надається для політичної організації хліборобських мас і диктатура, чи то дідична в формі абсолютної монархії чи то довічна, в формі того чи іншого цезаризму. Бо всяка диктатура мусить спиратися на верстві непродукуючій, а тому не хліборобській, яка віддана виключно цілям підбою й правління. При диктатурі хлібороби раніше чи пізніше мусять обернутись в невільничий „стан податних“ що виплачують данину провідній верстві. Тільки монархія, що спирається на пошануванні релігії й права — монархія з обмеженим самодовольством касти урядницької й військової, і з обмеженою свободою провідників хліборобських мас — є єдиною політичною організаційною формою, що своєю дисципліною і своїм гальмом може запобігти вродженому індивідуалістичному анархизму хлібороба. А рівночасно єдиним політичним устроєм при якім родина, стан і ідеальогія хліборобська можуть відогравати провідну роль в життю свого народу. Нарешті взаємовідносини міжнародні. Хлібороб по своїй природі не може

творити інтернаціоналів. Утопією є всілякі „зелені інтернаціонали“ — прояв зараження хліборобів ідеольгіями інших верств. Категорії думання хлібороба про міжнародні взаємовідносини мусять по природі річей бути відмінні від думання купця чи неосілого кочовника.

Хлібороб — це земля. Отчизною, Батьківщиною хлібороба єсть його земля, а його нацією — народ, що ту землю заселяє. „Націоналізм“ хлібороба зветься патріотизмом. Це „націоналізм“ того колишнього „Римського Поля“, що не має нічого спільногого ані з націоналізмом „егоїзму“ й „інтересу“ екстериторіальних націоналістичних міщанських спілок, ані з націоналізмом кочовничої орди, для якої „народом є кочуюча з місця на місце, або розпорошена серед чужих громада. Нація й земля в поняттю хлібороба, це синоніми. Тому то наприклад, Німець — хлібороб, що осідає на землі, заселеній народом польським, тим самим мусить стати Поляком. Поляк хлібороб, що осідає на землі заселеній народом українським, тим самим мусить стати Українцем і навпаки: Українець, що осідає на землі, заселеній народом польським, мусить стати Поляком. Таким був спокон віку спосіб міжнародного думання хлібороба. Так повсталі всі держави й нації хліборобські, у яких провідна — завше наносна — верства зливалася з місцевим народом в одну державну, а потім і національну цілість під впливом власне такого, а не іншого способу думання. І всіляке відступлення від цього способу думання мстилося й мститися буде упадком верстви й ідеольгії хліборобської.

Колоніяльний, купецький спосіб думання у взаємовідносинах міжнародних вбиває хліборобську ідеольгію і усуває владу хліборобської верстви в даній країні. Хлібороб, котрого Батьківщиною є метрополія, а не та земля в якій він осів, вийшовши з метрополії;

хлібороб, котрого нацією не є народ, серед якого він працює, а народ з якого вийшли його батьки — перестає бути хліборобом з ідеольгією хліборобською; він стає володіючим тільки землею представником купецької факторії. З тої хвилини падає хліборобська ідеольгія і в його батьківській країні, і там приходять до влади інші верстви без ідеольгії хліборобської — верстви, які по природі своїй здатніші до правління колоніями. І хлібороб стає у них покірливим знаряддям, яке нерідко приноситься в жертву для цілей колоніальної політики.

Крім того, щоби правити колонією з метрополії, треба здеморалізувати підбиту хліборобську верству в колонії: треба її зденаціоналізувати, треба знищити в ній патріотизм хлібороба. І треба цю верстwu здеморалізовану, позбавлену вже хліборобської ідеольгії, в себе всмоктати. Хліборобський Рим колись штуку деморалізування й денаціоналізування підбитих „варварів“ довів до досконалості. І що ж сталося? Ті ж самі варвари, як імператори, почали правити Римом. Римляне кресові, позбавлені Римом хліборобської ідеольгії, цю ідеольгію знищили в Римі й викликали упадок хліборобського Риму.

Джерела трагичної боротьби польсько-української, яка й Польщу й Україну завше вела до руїни, лежать власне в упадку хліборобської ідеольгії в тих двох хліборобських країнах, з хвилиною коли Україна стає колонією Польщі. Щоб правити українською колонією, хліборобська Польща мусить позбавити провідну хліборобську верству на Україні хліборобської ідеольгії, патріотизму своєї української землі, а потім мусить цю, ідеольгічно здеморалізовану, верстwu в себе всмоктати. Хліборобська Україна, позбавлена таким чином своєї провідної верстви, гине. Польща ж, замість того, щоби мати в сусідстві спокійну державу хліборобської ідеольгії, знаходить за своїми гра-

ницями заборчі орди тих чи інших кочовників, які перемогли на Україні, завдяки її колоніальній суспільній структурі й які кожної хвилини готові кинутися на Польщу. Дати опір їм хліборобська Польща не єсть в силі, бо її власна провідна верства, заражена колоніальними токсинами, затрачує під їхнім впливом свою хліборобську ідеологію, а разом з нею й свій гарт, свою внутрішню спайку, свою здібність до війни й оборони. Лише відродження хліборобської ідеології в цих двох сусідніх країнах, і відродження думання про взаємовідносини польсько-українські катеріями хліборобськими — з точки зору земель, а не екстериторіальних націй — може покласти кінець виковій польсько-українській трагедії.

Отже хліборобська ідеологія для виконання свого великого міжнародного завдання повинна посідати найважнішу рису: універсалізм. Цей універсалізм, про значіння якого для сучасного життя Ви, Високошановний Пане Професоре, так прекрасно й переконуюче писали в „Часі“. Бо лише така ідеологія може перемогти, яка взаємовідносини між людьми й між народами регулює одним універсальним правом. Не можна у себе дома бути хліборобом, а сусідові від усього серця бажати большевизму. Не можна бути для себе християнином, а рівночасно тішитися, коли сусіда-християнина перемогли поганці. Упадок серед хліборобської верстви універсалістичного способу думання, — думання однаковими, як для себе, так і для інших, ідеями — є бодай що найголовнішою причиною упадку хліборобської влади й хліборобської ідеології на всьому світі. Хлібороб німецький, накидаючи в 1871 р. французыку хліборобові не милу собі самому республіку, отримав її для себе в 1918 р. з рук французыких. Ті хлібороби, що потирали руки від радості, коли впав на Україні наш хліборобський уряд гетьманський, мають сьогодня анархію й „агра-

рні реформи“ в своїх країнах. Бо занепад універсалістичного способу думання веде передовсім до згуби тих, які це думання — а разом з ним почуття свого власного місця, своїх власних прав і своїх власних обов'язків у всесвіті — втратили.

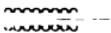
Занімів у летаргії, опертий на підставах християнських, середньовічний, універсалістичний спосіб думання європейських лицарів-хліборобів. Не народився — бо на підставах лібералізму й необмеженої, від часів реформації й французької революції, свободи думки — не міг народитися універсалістичний спосіб думання міщанської демократії. І на цю духову руїну європейську, на сучасну вежу Вавилонську, позбавлену цонять і ідеї, для всіх однаково зрозумілих, напирає руйнуючий універсалізм комунізму: універсалістичне думання кочовників.

З огляду на ідеольогічне розбиття й розпорошкування Європи, універсалістичне думання комуністів, являється найгіршою небезпекою, бо воно їм дає сильну внутрішню спайку, однаковий спосіб діяння й реагування на всілякі життєві з'явища в усіх країнах. І нема іншого порятунку для європейської цивілізації, як ідеольогічній єдності кочовників, во ім'я нищення, противоставити ідеольогічну єдність людей осілих, во ім'я творчости: матеріалістичному універсалізму комуністів противоставити ідеалістичний універсалізм хліборобів.

Без універсалізму й його всеобов'язуючих основ в хліборобській ідеольогії, представники цієї ідеольогії в кожній країні не переможуть. Згинуть вони разом з ліберальним міщанством, даремно шукаючим сьогодня свого ідеольогічного „Льокарна“, або згинуть разом з поганським фашизмом, який забув, що насилля тільки тоді може мати моральну слушність і вигляди на перемогу, коли підпорядкується якомусь

загально-людському, всеобов'язуючому, універсалістичному праву.

Від того залежить творче міжнародне значіння хліборобської ідеольгії. І це накладає на хліборобів у всіх країнах обов'язок співпраці по витворенні спільних універсалістичних рис цієї ідеольгії й обов'язок приняття її основ у взаємовідносинах між собою. Як спробу власне такої співпраці, і як бажання, щоб відносини польсько-українські почали укладатися на всеобов'язуючих основах ідеольгії хліборобської, зволіть, Високошановний Пане Професоре, прийняти, разом з виразами найглибшої пошани, ці мої скромні уваги.

Замовлення на видання надсилати на адресу:
E. Tomašivsky, Na Chmelnicí 290/II L.-Poděbrady
Tchecoslovaquie.
